

Els drets dels no casats a debat

De fet, són parella

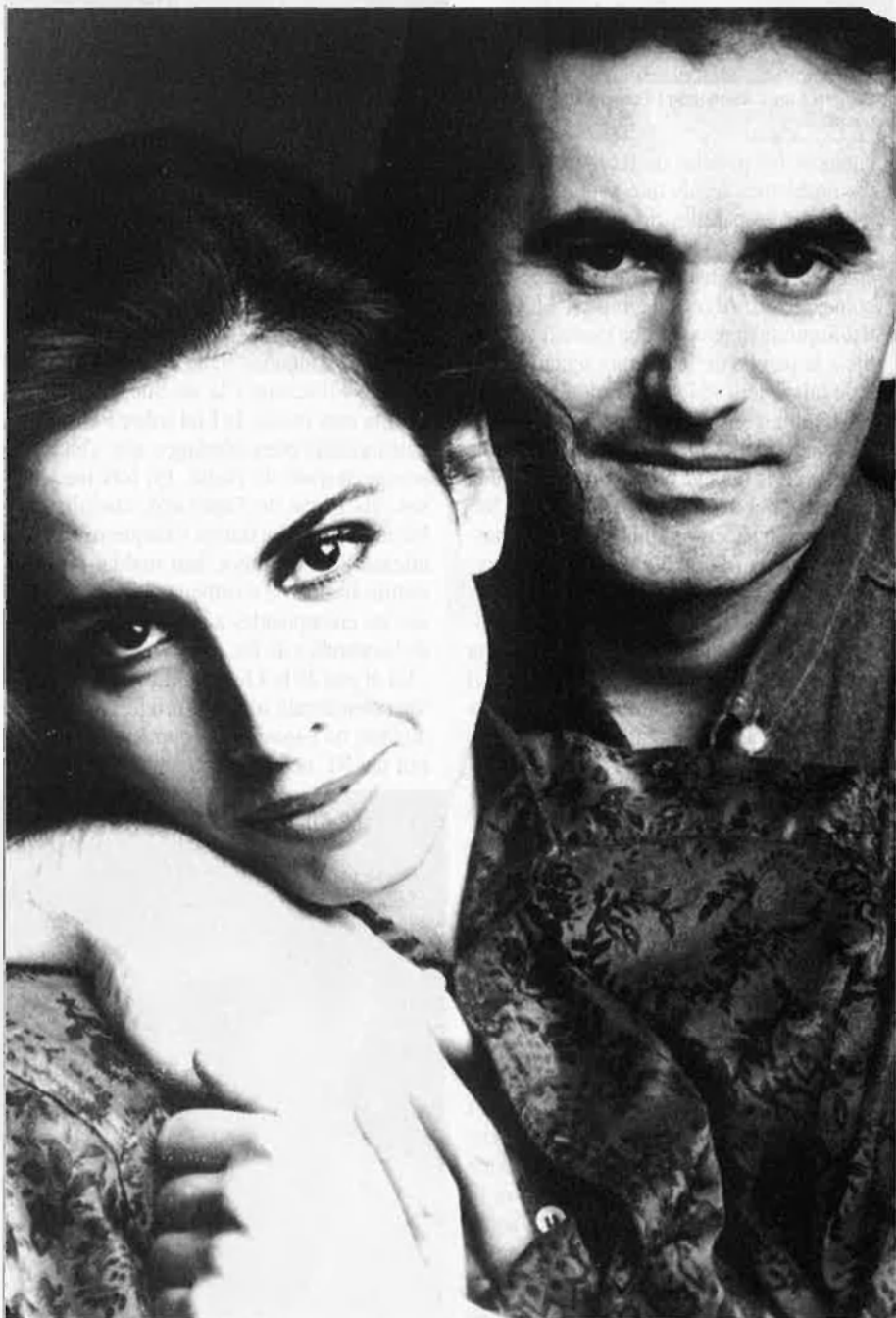
Davant la llei podem ser solters, casats, viudos, divorciats. Però ni la llei ni el diccionari no considera cap terme que defineixi els membres de les parelles que no es casen. Un cop més la llei va per darrere de l'evolució general de la societat.

Fa uns anys, d'una parella que no era casada, es deia que vivia en pecat. Avui, tot i que, per a algunes persones, això encara és cert, l'opinió general s'ha relaxat. Ja ningú no parla de pecats. La gent conviu en parella tant si és casada com si no. No hi ha diferències. L'únic que varia és que l'amor en uns casos va acompanyat d'un certificat i en els altres, no. Aquesta diferència tan subtil i privada de vegades es converteix en problema. I això passa quan es deixa de parlar d'amor i es comença a parlar de llei.

Les parelles que contreen matrimoni entren en contacte amb la llei des del mateix moment que el fan efectiu. Així, i al voltant de la figura legal que és el matrimoni, la llei ha desenvolupat tots els aspectes susceptibles de ser regulats: fills, herències, patrimoni, béns comuns, separació, divorci, etc.

Les parelles no casades, en canvi, pel fet de ser l'antítesi de la regulació, no entren en cap d'aquestes normatives. Però, tenint en compte que en l'actualitat una parella casada i una de no casada no es diferencien en res davant la societat, cada cop hi ha més gent que exigeix l'equiparació d'una forma a altra.

Al mes de març va tenir lloc a Barcelona el Primer Congrés Europeu de Dret de la Família. Hi van assistir més de 300 experts en dret familiar i la majoria eren partidaris d'unificar jurídicament el fenomen conjugal i d'incorporar les parelles de fet a la legislació actual. Però, tot i aquestes declaracions que s'emmarcaven en la línia d'acostar la llei a la realitat social, el congrés va servir per a subratllar les diferències legislatives que hi ha entre uns països i altres. Així, mentre a Dinamarca i altres països nòrdics les lleis equiparen parelles no casades i casades (des del 1989 a Dinamarca és permès, a sobre, el matrimoni entre homosexuals), la legislació espanyola que afecta les parelles del Principat, el País Valencià i les Illes, no esmenta explí-

Víctor Manuel i Ana Belén, una de les parelles no casades *progres* per excel·lència.

ARXIU

Gregori López Raimundo i Teresa Pàmies, un exemple de parella estable al llarg del temps.

D. UMBERT

citament les parelles de fet. Ara com ara, els problemes legals que sorgeixen entre membres de parelles no casades se solucionen a partir de la sentència de cada cas concret. I aquestes sentències no sempre coincideixen. Alguns exemples. El Tribunal Suprem va adoptar una posició favorable a la parella de fet en una sentència del 3 de juliol del 1984 sobre l'adquisició d'un pis a nom d'un membre de la parella que el Tribunal va estimar que pertanyia a tots dos i a parts iguals. També en el cas d'una sentència del 13 de juny del 1986, el Suprem va considerar vàlida la clàusula testamentària per la qual una dona podia rebre del seu company difunt l'usdefruit vitalici d'un pis. Malgrat aquests dos exemples, en una sentència recent en matèria patrimonial, del 21 d'octubre del 1992, el Suprem diu que la parella de fet no és equiparable al matrimoni.

LES PARELLES DE FET I EL DRET CIVIL CATALÀ

Cap llei concreta no regula les parelles no casades al Principat, al País Valencià i a les Illes. A les Illes, la compilació del dret civil del 1990 inclou algunes disposicions sobre règim econòmic del matrimoni i successió, però enlloc no reconeix la parella de fet. Al País Valencià, les Corts tampoc no han reconegut mai la parella de fet en cap de les seves iniciatives. Per les seves competències en matèria de justícia, i sobretot per l'actual procés de reforma del dret civil català, és al Principat on hi ha més possibilitats reals de legislar sobre el cas. Però un cop més, les lleis van a una velocitat força més lenta que no pas la que marca la dinàmica de la societat. En el cas concret del Parlament de Catalunya i

quan, tant a dins com a fora de l'hemicicle, la gent continua convivint en matrimoni o no, el debat sobre els drets de les parelles no casades ha desfermat polèmica cada vegada que s'ha presentat.

Els drets legals de les parelles no casades han aparegut diverses vegades durant la discussió d'algunes lleis, concretament la Llei de Filiacions i la de Successions el 91, i la més recent, la Llei sobre Relacions Patrimonials entre cònjuges que s'ha d'aprovar després de l'estiu. En tots tres casos, els grups de l'oposició, socialistes, Iniciativa per Catalunya i Esquerra Republicana de Catalunya, han maldat per introduir-hi per via d'esmena algunes disposicions encaminades a reconèixer els drets de les parelles de fet.

En el cas de la Llei de Filiacions, que va ser considerada una llei progressista pels diputats de l'oposició un cop aprovada, l'abril del 91, no va ser possible d'introduir-

hi cap de les esmenes proposades per IC. Entre altres coses, IC proposava la creació d'un registre voluntari, al qual acudirien les parelles no casades a fi de determinar la seva estabilitat al llarg del temps. Però l'esmena no va prosperar. L'argumentació del grup majoritari al Parlament, CiU, per a revocar l'esmena va ser que reconèixer els drets de les parelles no casades no era l'objectiu de la llei i que, per tant, no era el moment de discutir-ho.

La polèmica parlamentària més recent és la que fa referència a la discussió del projecte de llei sobre Relacions Patrimonials entre cònjuges. Al mes de juny, acabada la fase en comissió d'aquesta llei, el ponent de CDC, Jaume Camps, va renunciar a defensar el projecte de llei davant el ple del Parlament el dia 15 de setembre, perquè el text no havia admès modificacions. Les raons adduïdes per Camps van ser "motius personals". El nou ponent de CDC en el projecte de llei, Raimon Escudé, cap del grup de CiU al Parlament, minimitza l'abandó de Camps i afirma que "hi ha gent interessada a dir que les posicions de CiU són retrògrades. Nosaltres no som bel·ligerants contra les parelles de fet". Llibert Quatrecazes, d'UDC, l'altre ponent del grup de CiU del projecte de llei, creu igual que Escudé que "parlar de parelles de fet en la discussió d'una llei que determina les relacions econòmico-matrimonials és inadequat; a més, s'hauria de saber si les parelles no casades volen ser regulades d'alguna manera". Joan Abelló, ponent pel grup socialista creu que la discussió d'aquesta nova llei és una altra oportunitat per a introduir les parelles de fet en un text legal. "L'opinió meua i la del meu grup és que en la mesura en què anem fent la reforma de la compilació del dret civil ca-

Josep M. Mainat i Rosa M. Sardà és una altra parella de famosos que viuen sense ser matrimoni.

ANNA NAVARRO

Jaume Camps (dreta) no defensarà el projecte de llei de relacions patrimonials entre cònjuges redactat bàsicament per l'ex-conseller Agustí Bassols. J. MORENO/RAFA GIL

talà, ja hauríem d'anar-hi introduint les reformes pertinents". Aquesta idea d'introduir la parella de fet mitjançant esmenes al projecte de llei, també la comparteixen IC i ERC. El text pendent haurà de ser debatut i aprovat al mes de setembre. Hi tornarà a haver brega.

EL LLEGAT BASSOLS

"Jo sóc del parer que les lleis no s'han d'anticipar, que han de seguir la vida, el que la societat va marcant. Per altra banda, hi ha una regla legislativa, una norma de procediment tècnic, que és no fer canvis substancials en un text a base d'esmenes". Qui parla és Agustí Bassols, ex-conseller de Justícia i artífex de les darreres lleis de família, la de Filiacions, la de Successions i el text de l'actual projecte de Llei de Relacions Patrimonials entre cònjuges. Segons l'oposició, ell és el responsable que les parelles no casades no hagin estat reconegudes per aquestes lleis. Bassols argumenta que una regulació d'aquest tipus és una qüestió massa delicada perquè s'hagi de tractar o discutir a nivell d'esmenes o com un apèndix d'una llei. Segons ell, el departament de Justícia de la Generalitat estudia la manera d'abordar definitivament la regulació de les parelles de fet de manera unitària. En aquest sentit, l'ex-conseller creu que els principals esculls a superar són de tipus tributari i de procediment. Pel que fa a l'apartat tributari, una parella de fet pot decidir deixar-se els béns de l'un a l'altre mitjançant testa-

ment. Però a l'hora de la mort d'un dels dos, l'estat, que té competències tributàries, s'enduria una bona part dels béns en impostos. L'aspecte tributari és un dels més complicats d'establir des de Catalunya, ja que la Generalitat no té competències en aquesta matèria i per tant no podria legislar. Una altra de les possibles situacions a regular seria el de la ruptura en una parella no casada. "Actualment, explica Bassols, tenim mancances a nivell de procediment. No podríem parlar de divorci perquè no hi ha hagut matrimoni. Si en trencar, un membre de la parella reclama coses a l'altre, el més habitual seria iniciar un seguit de plets, però això complicaria més encara el procés".

Antoni Isac, el successor de Bassols al càrrec de conseller de Justícia, s'ha definit en una línia semblant. Isac ha manifestat algun cop que el debat sobre la regulació de les parelles de fet tindrà lloc al seu moment, i obert a tots els grups del Parlament. Però, al capdavant, i d'acord amb el funcionament de la llei, la primera pedra de l'edifici legal de les parelles no casades hauria de definir què és una parella de fet. ¿És només parella qui viu com un matrimoni o també són parella els qui conviuen en un altre règim? ¿Són igualment parella els heterosexuals i els homosexuals? ¿Per a reconèixer les parelles de fet és necessària la inscripció en algun registre? ¿Totes les parelles no casades voldrien passar-hi, per aquest registre?

Xènia Bussé

Les parelles no casades en la llei

Tot i no estar específicament regulades, les parelles de fet apareixen de manera més o menys implícita en alguns articles de lleis vigents al Principat.

Llei d'Adopció. Aprovada el 30 de desembre del 1991 pel Parlament de Catalunya. L'article 20 diu que una criatura solament podrà ser adoptada per dues persones, si aquestes són matrimoni o bé parella formada per home i dona que convisquin maritalment de manera estable.

Llei de la Tutela. Aprovada el 30 de desembre de 1991 pel Parlament de Catalunya. L'article 33 diu que, si la tutela correspon sempre a un sol tutor, hi ha dues circumstàncies en què pot correspondre a més d'una persona: quan la tutela pertoca al pare i a la mare del tutelat i quan el tutor és una persona casada o que conviu maritalment amb una altra.

En la mateixa llei, l'article 12 especifica que en cas de mort del tutor, la tutela podrà passar a la parella d'aquest, tant si hi és casat com si hi ha conviscut de manera estable i permanent durant cinc anys.

Llei de Filiacions. Aprovada l'abril del 91. En l'apartat en què es parla de paternitat, la llei estableix dues presumpcions de paternitat. L'una és quan el suposat pare és el marit de la mare i l'altra, la que reconeix l'article 5, quan el pare no té vincle matrimonial amb la mare, però hi ha mantingut relacions sexuals en els primers 120 dies dels 300 dies abans del naixement.

X. B.